

[Formanden.]**2) Første behandling af:**

Forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografvæsenets ordning [af Hanne Budtz m. fl.].

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændringer i aktieselskabsloven.

Mødet hævet kl. 10²³.

---

19. møde.

Fredag den 9. november kl. 13.

Formanden: Ombudsmandsudvalget har afgivet betænkning og indstilling over folketingets ombudsmands beretning for året 1955. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg med henblik på revision af lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v. [af Damsgaard m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 155, fremsættelsen i tidenden sp. 412).

Sagen sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg kan sige som sidst, da et tilsvarende forslag var til behandling her i tinget, at jeg ikke har noget imod nedsættelsen af et parlamentarisk udvalg; det skal få de oplysninger, det ønsker, såfremt det er saglig muligt at fremskaffe dem.

I øvrigt vil jeg mene, at den kritik, der har været fremført, har været af for over-

dreven karakter. Den 10. september i år afholdt jeg et møde med repræsentanter for amtsungdomsnævnene, herunder amtskolekonsulenterne. Mødet dannede dels en fortsættelse af tidligere afholdte gensidige informationsmøder, dels havde jeg ønsket en åben diskussion i anledning af den kritik, der var fremkommet vedrørende lovens administration. Den fremførte kritik havde efter min og mange andres opfattelse været stærkt overdreven, idet det, der blev fremført, var bagateller i den større sammenhæng. Men kritikken havde, som det vil vides, resulteret i nedsættelsen af det folketingsudvalg af 8. marts i år, hvis arbejde nu ønskes genoptaget.

Jeg fremhævede under mødet den 10. september, at hvis der var anledning til kritik på administrative områder, burde vi selv i ministeriet og i den ministerielle administration rette forholdene, samt at kritikken måtte fremsættes i konkret form. De tilstedeværende repræsentanter for amtsungdomsnævnene kunne ikke erkende kritikens berettigelse og gav udtryk for, at nævnene på alle måder tilstræber sundhed i administrationen af loven. Mødet formede sig som en enstemmig tillids erklæring til loven. Under hensyn til, at der under mødet var fremkommet værdifulde udtalelser og synspunkter, fandt man det ønskeligt, at der nedsattes et udvalg til nærmere at overveje og efterprøve disse synspunkter samt til i øvrigt at fremkomme med synspunkter, der kunne være af interesse med hensyn til lovens forvaltning.

Udvalget blev nedsat den 23. oktober i år med statskonsulent Roar Skovmand som formand. I øvrigt har jeg som medlemmer beskikket amtsskolekonsulent L. C. Jensen, Gilleleje, amtsskolekonsulent Chr. Meilgård, Thisted, og formanden for Dansk Aften- og Ungdomsskoleforening, Axel Petersen, Fredericia. Udvalget har påbegyndt sit arbejde, og det forekommer mig, at man griber sagen rigtigt an. Udvalget har drøftet den kritik, der har været fremført vedrørende den landbrugsfaglige undervisning — det er nu efter min mening en meget spinkel kritik, men skulle den nærmere efterprøves, måtte det vel ske i et særligt udvalg.

Udvalget vil indsamle så mange undervisningsplaner, kursusplaner og beretninger

[Undervisningsministeren.]

som vel muligt og lade dem optrykke som bilag i en eventuel betænkning, idet det mener, at en sådan fremgangsmåde vil kunne støtte amsungdomsnævnene og de lokale nævni i deres bestræbelser for at gøre skolerne og ikke mindst aftenskolerne så gode som muligt. Det gælder om her i de første år under decentralisationen, at der er så megen kontakt som vel muligt mellem de forskellige amsorganer, og jeg tror, det er rigtigt, hvad udvalget er inde på: at man bør samle amtsskolekonsulenterne et par gange om året til informations- og udvekslingsmøder, således at ethvert problem, der måtte være fremkommet i mellemtiden, kan få en alsidig belysning og en så god og saglig løsning som vel muligt. Man bør vist også nærmere se på de tjenestemandstillinger, der efterhånden oprettes som konsulenter for ungdomsundervisningen i amterne. Også på dette område kan udvalget indhente oplysninger om de erfaringer, der allerede er gjort.

Jeg ville tro, at man kunne komme ud over mange besværligheder, såfremt man fik sådanne medhjælpere for amtsskolekonsulenterne — de sidste er jo i de fleste tilfælde formænd for amsungdomsnævnene — at man fik specialister til at hjælpe på dette område, idet administrationen ellers let for stærkt kan blive præget af den almindelige amsadministration, som jo er af økonomisk og ikke just af pædagogisk art. For at hjælpe amsungdomsnævnene i deres bestræbelser for at fremme og sikre en fremadskridende og egentlig undervisning vil udvalget også indsamle vejledende planer både for 2 og for 3 års kursus fra de forskellige håndgerningsgrene, og det er muligt, at man burde gå ind for en ændring af frk. Erika Jensens stilling, så at hun i hvert fald i de nærmest følgende år kunne stille hele sin arbejdskraft til rådighed for amsungdomsnævnene, skole- og statskonsulenterne, og således at der ikke blot bliver gennemført et tilstrækkeligt og sagligt tilsyn, men at der også bliver ydet den rådgivende hjælp, som dette fags forskellige områder ikke kan være foruden.

Også andre ting kunne nævnes. Udvalget vil fra husholdningsinspektør fru Ulla Petersen modtage fyldige planer for denne undervisning, og det vil fremme mangfol-

diggørelsen af sådanne vejledende planer overhovedet, således at så meget materiale som muligt stilles til rådighed for udvalgene i deres planlægning.

Vedrørende ungdomsskolerne vil man indsamle materiale, der kan fremme ungdomsskolernes og amsungdomsnævnenes lyst til at etablere lejrskoler, højskoleophold og lignende efter lovens § 43, ligesom man vil drøfte en eventuel udvidelse af ungdomsskolernes antal samt ungdomsskolens samarbejde med andre skoler, herunder det landbrugsfaglige skole- og foreningsarbejde.

Man vil se, at det altså er et sagligt, positivt indstillet arbejde, der her gøres, og jeg må vel nok i denne sammenhæng gøre opmærksom på, at loven, som vi jo gennemførte for kun et par år siden, allerede har medført endogså betydelige resultater. Jeg kan nævne et enkelt område, nemlig ungdomsskolen. I 1953-54 havde vi i alt 97 ungdomsskoler, i 1955-56 var tallet steget til 219. I løbet af denne ganske korte tid er ungdomsskolernes antal i landdistrikterne altså steget med 200 pct. Elevtallet i vore aftenskoler er nu på vej op over 300 000, og sådan er der på mange områder en virkelig frugtbar bestræbelse i gang.

Jeg kan fra et andet felt nævne, at der siden januar måned, da vi udstedte cirkulæret vedrørende præliminærkursus, er oprettet 20-25 nye præliminærkursus i tilknytning til landsbyskolerne landet over, og der er en ivrig bestræbelse i gang for at fortsætte dette arbejde. Dette omspændende, frugtbare arbejde viser sig også inden for aftenskolen, som vi her særlig beskæftiger os med, og jeg synes, at vi meget, meget nødig skulle hæmme og forhindre dette arbejde, men give det de bedst mulige vækstbetingelser og i al ro og besindighed skære de vildskud bort, der måtte fremkomme, idet jeg gerne vil gøre opmærksom på, at der ikke er tale om noget brud på lovens principper — derom er amtsskolekonsulenterne enige. Det, der kan være tale om med hensyn til eventuelle misbrug, er enkelttilfælde, og vi må jo være forberedt på, at slige enkelttilfælde kan fremkomme, når man lægger administrationen fra ministeriet over i amsungdomsnævnene. Men hvis vi står sammen og afholder ret hyppige informationsmøder og holder hinanden underrettet, så skulle vi også kunne undgå disse

[Undervisningsministeren.]

få tilfælde, der jo er ganske forsvindende i forhold til helhedsbilledet.

Det er muligt, at man i det nævnte udvalg også kunne undersøge statsrefusionen for lærerlønstillæg på indtil de 50 pct. af den normale løn. Udvalget slutter i hvert fald op bag de tilbageholdenhedsbestræbelser, der har været understreget fra tingets side. Men det kunne jo være rart at illustrere de positive sider ved 50 pct.s muligheden ved at fremdrage oplysninger vedrørende den side af sagen; og det er jo også muligt, at man for at få hele området gennemarbejdet må have flere kursus, altså lidt større tilskud til afholdelse af kursus og møder. Sidste gang var der ansøgninger fremme til et beløb af 200 000 kr.; vi havde imidlertid kun 100 000 kr. til rådighed og måtte altså skære betydeligt ned, skønt der faktisk var brug for et større beløb, et beløb, der var sagligt fuldstændig velmotiveret.

Det ville vel være rimeligt, når folketinget nu nedsætter et parlamentarisk udvalg, at pålægge det udvalg, der er nedsat i tilknytning til informationsmødet, at afgive en beretning også til folketingsudvalget, således at dette holdes underrettet om, hvad der sker på dette felt. Jeg vil for mit vedkommende håbe, at den samling om loven, som 10. september-mødet viste, må finde sted overalt og også her i tinget, idet det efter min bedste overbevisning er forkert, hvis vi udsætter amtsskolekonsulenterne og amsungdomsnævnene for kritik over for deres arbejds helhed. Det ville være en grov underkendelse af dette arbejdes store værdi og høje kvalitet.

Loven skal jo under alle omstændigheder revideres i 1959, d. v. s. om få år. Ville det da ikke være naturligt, at vi i al stilhed omhyggeligt noterer de tvivlstilfælde, som kan fremkomme, så at de kan danne grundlag for de overvejelser, der skal foregå til den tid, da loven er ved at udløbe og skal afløses af en fortsættelse?

Ordføreren for forslagsstillerne (Damsgaard): Det folketingsudvalg om ungdomsskoleundervisningen, der blev nedsat i foråret, nåede ikke at blive færdigt med sit arbejde; det har heller ikke fået svar på alle de spørgsmål, vi har stillet undervis-

ningsministeriet — det tager jo tid at indsamle disse. Derfor mener venstre og det konservative folkeparti, at udvalgsarbejdet bør genoptages og fortsættes, hvad der for øvrigt var enighed om i det sidst afholdte udvalgsmøde blandt de udvalgsberettigede partier; derfor har vi tilladt os at foreslå udvalget nedsat igen med den opgave at overveje mulighederne for eventuelle ændringer af loven for at imødegå den kritik, der er kommet frem.

Jeg takker den højtærede undervisningsminister, fordi han gav tilslutning til nedsættelse af et sådant udvalg, og skal kun anbefale tinget, at udvalget nedsættes.

Horn: Vi fra vor side kan for så vidt tiltræde, at dette udvalg nedsættes igen, fordi der var ting, vi ikke fik afklaret, mens udvalget i forrige samling beskæftigede sig med disse sager. Men da der stadig væk har været nogen uro om sagen og der er nogen, som stadig søger at bære ved til bælet, ikke mindst den presse, som føler sig forpligtet til at vildlede befolkningen, finder jeg anledning til — alene i sandhedens interesse — at henstille til de mennesker, som arbejder med sagen, både i administrationen og ude i det praktiske arbejde, at de siger et par ord. Det er såre ligetil, at de hundreder af mennesker, som ofrer deres fritid på aftenskolearbejde, har følt denne kritik som et slag under bæltet, og ikke mindst står de ganske uforstående over for, at venstres og de konservatives presse, selv det ærværdige Berlingske Tidende, føler sig foranlediget til at fremføre med rene usandheder om hele denne sag, også om udvalgets arbejde, så at befolkningen må få en mærkelig fornemmelse af, hvad der egentlig foregår. Det er egentlig trist i en tid som denne, at der er blade i Danmark, som er kommet så langt ud i politisk agitation og i bestræbelserne for at skaffe sig indtægter, at de er nødt til at betjene sig af rene usandheder, ting, hvorom det faktisk er oplyst, at de er usandheder. Men sådan forholder det sig. (*Ninn-Hansen:* Hvilke usandheder?). Det kan vi diskutere i udvalget. Det er indtil nu ikke dokumenteret, at der har været noget som helst misbrug, men en sådan påstand har Berlingske Tidende fremført gentagne gange.

[Horn.]

Det eneste tilfælde, der foreligger — det kan jeg sige til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen — hidrører fra hans egen partifælle i Holstebro, som har medvirket på rent ulovlig måde som medlem af nævnet. Det er det eneste konkrete eksempel, der foreligger, indtil dato i hvert fald. Om det ærede medlem har andre eksempler, kan jeg naturligvis ikke vide.

I udvalgets møder er der ikke blevet dokumenteret noget som helst. Dette grelle eksempel fra Holstebro har medført, at den pågældende dame har måttet trække sig ud af nævnet og erkende, at det var forfærdeligt, hvad hun havde indladt sig på — som hun selv udtrykte sig i et interview. Men derfra og til, at der i aftenskoleundervisningen foregår svindel og bedrageri, er der da et godt stykke vej. Det rent faktiske er, at der ikke er fremført nogen dokumentation for, at der er sket misbrug. Det har heller ikke i udvalget været muligt at få det ærede medlem hr. Damsgaard til at fremkomme med en dokumentation for de påstande, han fremsatte, da sagen sidst var til behandling her i tinget. Jeg har også lagt mærke til, at både det ærede medlem og et par af hans partifæller, der var medlemmer af udvalget, ved møder rundt omkring i landet har rost loven, idet de sagde, at loven var god nok, det var kun administrationen, der drejede sig om at få ændret. Så er vi ved sagens kerne, at loven er der ikke noget i vejen med. Administreres den forkert, må man naturligvis se at få det rettet. Det kan vi nu fortsætte med at undersøge i det kommende udvalg. Jeg er kun glad ved at kunne konstatere, at de ærede medlemmer, der angriber loven, har trukket i land ved de møder, de har holdt i sommerens løb.

Må jeg så sige et par ord om de forslag, som de to ærede partiets udvalgsmedlemmer har stillet, og som er optrykt i den beretning, som udvalget afgav 1. oktober i år (Folketingstidende 1955-56, tillæg B. sp. 1501). De foreslog for det første, at alle elever over 18 år skulle betale 50 øre i timen for undervisningen. Det er noget ganske nyt. I de over hundrede år, vi har haft en lovgivning om aftenskoler, har undervisningen altid været vederlagsfri. Det er et princip, vi også har fået gennem-

ført på alle andre områder i vor skolelovgivning, og så forstår jeg ikke, at det kan være rimeligt nu at ændre dette forhold, når man ikke har nogen saglig begrundelse derfor. At de forslag, der er stillet, er ganske umulige at praktisere, er en sag for sig, men det viser, at man mangler kendskab til aftenskolearbejdet. Derfor er måske også den kritik, der er fremkommet, noget løs, når det kommer til stykket.

Endvidere er der foreslået ændringer med hensyn til statsrefusionen. Hertil vil jeg sige, at 50 pct.s reglen er sådan, at hvis man har tillid til kommunerne, er den udmærket. Men jeg forstår, at venstre og de konservative herigennem erklærer deres mistillid til det kommunale selvstyre. Vi har ikke den mistillid. Vi tror, at de kommunale styrelsesmedlemmer anvender lovens bestemmelser med ret og rimelighed.

Så har de to partier stillet forslag om bortfald af de åbne fritidsklubber uden socialt formål. Det er en fuldstændig ungdomsfjendsk betragtning, og indtil videre vil jeg vægre mig ved at tro, at venstre står bag forslaget. Det kan jeg vel have lov at sige, eftersom vi ved, at partiets formand, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, fornylig har givet udtryk for, at hans udvalgsmedlemmer ikke holdt ham underrettet om, hvad der foregik. Indtil videre vil jeg derfor tro, at partiet venstre ikke står bag en sådan ungdomsfjendsk betragtning som den, der er givet udtryk for i udvalgets beretning, og som går ud på, at kun fritidsklubber, der har socialt formål, skal anerkendes. Alle partierne var, da vi afgav betænkning over lovforslaget i 1954, enige om, at disse klubber skulle drage hele det ungdomsarbejde til sig, som hviler på et almindelig kulturelt grundlag. At der ved siden af kunne være sociale klubber, er en sag for sig, men at disse klubber er en kulturel foranstaltning, er stadig vor opfattelse.

De to andre ting, der er nævnt i beretningen, om fremadskridende undervisning i håndgerning og om hobbyvirksomhed, er ganske overflødige, for det forbyder loven simpelt hen, og administrationen har elimineret mulighederne herfor.

Hermed har jeg egentlig gjort de bemærkninger, vi har at gøre. Jeg vil dog tilføje følgende. Efter avisreferater, man har kunnet læse i den senere tid, af møder, der

[Horn.]

er holdt mellem statskonsulenten, amtskolekonsulenterne, amtsungdomsnævne og ministeriets embedsmænd, har statskonsulenten været inde på betragtninger angående aftenhøjskolen. Jeg forstod godt, at disse betragtninger måske var fremkaldt af visse ønsker fra amtsskolekonsulenterne og andre, men jeg vil dog sige, at hvis man vil studere udvalgsbetænkningen og de bemærkninger, som fulgte forslaget i sin tid, holder de ikke. Jeg vil gentage, hvad jeg har sagt gentagne gange fra denne talerstol, at aftenhøjskolen er en skole og ikke en foredragsforening, og man kan ikke vente vor medvirken til at ændre det forhold.

Jeg skal anbefale, at der nedsættes et udvalg som foreslået.

Ninn-Hansen: Jeg vil først gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Horn i anledning af det angreb, han rettede ikke mod mig eller mit parti, men mod et stort, anset blad, Berlingske Tidende.

Det ærede medlem hr. Horn har jo været medlem af dette ting længere end jeg, så det ville derfor ikke være rimeligt, at jeg begyndte at retlede det ærede medlem med hensyn til, hvad man kan sige eller ikke sige fra denne talerstol. Men når det ærede medlem herfra påstår, at Berlingske Tidende har bragt usandheder, og stiller denne udtalelse i relief ved at sige, at det er urimeligt at skrive på den måde i den tid, vi lever i, så må det ærede medlem i hvert fald fortælle folketinget, hvad der er baggrunden for denne hans udtalelse — det ærede medlem kan ikke klare sig med at sige, at det er noget, vi kan diskutere i udvalget. Det ærede medlem må vide, at en beskyldning mod et stort, anerkendt blad for at bringe usandheder også er en sigtelse, og det ærede medlem må vide, at det kan være farligt for personer at fremkomme med noget sådant, i hvert fald hvis de befinder sig et andet sted end på denne talerstol. Jeg vil derfor anmode det ærede medlem hr. Horn om at fortælle, hvad han mener med dette angreb, hvori han har betegnet denne artikel i Berlingske Tidende som usandhed. Jeg synes, at det ærede medlem skylder også dette tings værdighed

at fortælle om baggrunden for denne udtalelse.

Til den højtærede minister har jeg ikke mange bemærkninger. Ministeren gav en redegørelse for det udvalg, der var nedsat den 23. oktober d. å., og jeg kan selvfølgelig ligesom det ærede medlem hr. Damsgaard kun med tilfredshed tage til efterretning, at man mener, at der er noget, der kan undersøges. Den højtærede minister var inde på, om der nu var nogen baggrund for den kritik, der har været fremsat, og nævnte i den forbindelse et møde, som har været afholdt for nylig, og som jeg forstod den højtærede minister havde indkaldt til.

Nu er det jo ikke første gang, vi får at vide af den højtærede minister eller andre medlemmer af det socialdemokratiske parti, at der har fundet drøftelser sted. Det fik vi også at vide ved den sidste debat, vi havde om det forslag, vi her har genfremsat; og på det møde, der dengang blev afholdt — det var den 28. november 1955 — hvortil man havde indkaldt repræsentanter for amtsungdomsnævne til drøftelse af spørgsmålene omkring ungdomsskoleundervisningen, fremkom der også, efter hvad vi forstod, en vis kritik. Den højtærede minister har venligst stillet et referat fra dette møde til rådighed. Jeg skal ikke begynde at citere af det, der blev sagt ved den lejlighed. Jeg har på fornemmelsen, at den højtærede formand ikke kan og ikke bør tillade det, da det var et lukket møde, den højtærede minister havde indkaldt til, og de, der efterkommer den højtærede ministers invitation, må vel være beskyttet imod, at deres udtalelser senere refereres her, men hvis den højtærede minister eller formanden mener, at disse udtalelser bør komme frem her, har jeg selvfølgelig ikke noget imod det.

Det viste sig under det pågældende møde, at der var kritik også fra de mest sagkyndige i denne sag, nemlig amtsskolekonsulenterne. Nogle af dem udtalte sig på en måde, der kun kunne opfattes således, at de mente, der var grund til at se nærmere på sagen. Det er det, vi ønsker at gøre i det udvalg, vi foreslår nedsat, hvis man, hvad jeg forstår man er, er enig med os i, at udvalget skal fortsætte arbejdet i denne samling, således at vi kan få klargjort, på hvilke punkter vi kan få en revision af loven.

[Ninn-Hansen.]

Det ærede medlem hr. Horn var inde på, at mit parti sammen med partiet venstre havde fremsat en skitse i udvalget, hvori vi angav nogle retningslinjer. Det er rigtigt, men det er vel for tidligt i dag at drøfte den i detaljer, da vi har indgivet denne skitse til den højtærede minister og endnu ikke har fået svar på alle de spørgsmål, vi har stillet. Skitsen går, som det også blev nævnt af det ærede medlem hr. Horn, ud på, at vi foreslår 1) elevbetaling i aftenskoler og brevszkoler på 50 øre i timen for alle elever over 18 år, 2) bortfald af statsrefusionen for lærerlønstillæg på indtil 50 pct. af den normale løn, 3) bortfald af de åbne fritidsklubber uden socialt formål, 4) at der sker administrative ændringer, således at en fremadskridende undervisning i håndgerning sikres, og endelig 5) stramning af tilskudsbestemmelserne, således at tilskud til rent hobbyprægede fag bortfalder.

Med hensyn til de to sidste punkter tror jeg ikke der kan blive nogen større uenighed, men det ærede medlem hr. Horn fremsatte nogle bemærkninger om de andre punkter, som jeg ganske kort skal imødegå. Det ærede medlem mente ikke, at vi havde tilstrækkelig tillid til det kommunale selvstyre, når vi kunne foreslå, at statsrefusionen på de 50 pct. skulle bortfalde. Dette er ikke rigtigt; vi finder det rimeligt, at kommunerne, hvis de vil betale denne overbetaling, selv må klare det, og i øvrigt mener vi, at vi må søge at stille de private oplysningsforbund lige med de kommunale aftenskoler. Det er vor motivering, og det ved det ærede medlem meget godt.

Med hensyn til elevbetalingsspørgsmålet har jeg forstået, at man har drøftet det på det møde, som den højtærede minister oplyste havde været afholdt den 10. september i år, og at der dér er givet nogle oplysninger, som vi mig bekendt endnu ikke har modtaget i udvalget. Jeg har fra anden side fået et referat og har deraf forstået, at hvis man gennemførte vort forslag om en 50 øres timebetaling, ville udgifterne til

denne undervisning falde fra det nuværende beløb, 4 373 000 kr., til 1 824 000 kr., altså blive nedbragt med ca. 42 pct. Jeg synes, det må have interesse at diskutere dette på et tidspunkt, da vi er interesseret i besparelser, og jeg har i øvrigt forstået, at den høje regering selv er interesseret i besparelser også på dette område. Da den højtærede finansminister i september fremsatte sin spareoversigt til brug under forhandlingerne om folkepensioneringen, indgik der i denne oversigt et beløb på ½ mill. kr., der skulle spares på aftenskolerne, og derfor kan jeg forstå, at der ikke er nogen principiel uenighed imellem os, og at vi kan forhandle om dette spørgsmål. Det gør vi også gerne, for selv om vi — og det gælder jo os alle — har al sympati for og ønske om at styrke arbejdet i aftenskolerne og oplysningsarbejdet i det hele taget, er det vel alligevel naturligt, at vi drøfter det økonomiske grundlag for dette arbejdes fortsættelse.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Jeg synes ikke, det tjener noget formål på dette tidspunkt at tage en stor principiel drøftelse af aftenskoleloven. Vi drøftede den i fjor, og jeg gjorde da rede for mine og mit partis principielle synspunkter, som vi ikke siden har ændret.

Det er glædeligt at høre, at alle partier er enige om, at det store, vidtspændende folkelige oplysningsarbejde, der foregår i kraft af aftenskoleloven, skal vi bevare. Det er af umådelig værdi, at vi har kunnet bygge et frit, folkeligt oplysningsarbejde op; her samles henimod 300 000 mennesker for på frivilligt grundlag at udbygge deres kundskaber og være med i et folkeligt fællesskab, og alle forsøg på at sætte grænser, så at nogle af økonomiske grunde lukkes ude fra deltagelse i dette arbejde, bør hindres. Når vi i den danske befolkning har et oplysningsstade, som vi kan glæde os over, må vi ikke se bort fra den betydning, det frie, folkelige arbejde under aftenskoleloven har haft for den jævne mand. Vi

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

må ikke se bort fra betydningen af, at alle, rige og fattige, kan mødes til disse kursus, at ingen sygekassegrænse eller lignende kan sætte skel her. Det har en så umådelig stor værdi, at vi ikke skal gøre forsøg på at ændre det.

I det udvalg, som nu bliver nedsat, skal vi se på, om det er nødvendigt at træffe bestemmelser, som kan hindre misbrug; det skulle være mærkeligt, om der ikke under administrationen af en så omfattende lovgivning forekom misbrug, og sker der sådanne, må der træffes skærpente foranstaltninger. Det tror jeg ingen vil sætte sig imod. Jeg kan give tilsagn om at være med til en drøftelse heraf og til at sikre, at aftenskoleloven bliver ført ud i livet efter sin ånd og mening. Jeg advarer imod at foretage principielle ændringer i grundlaget for det frie, folkelige oplysningsarbejde under aftenskoleloven; det tror jeg til syvende og sidst heller ikke forslagsstillerne ønsker. Det er muligt, at nogle af de forslag, der er stillet, ville føre til ændringer, som vi andre måtte anse for uheldige. Disse spørgsmål må drøftes i udvalget; og hvor det kan påvises, at der er forhold i administrationen, som ikke stemmer med lovens mening, er jeg naturligvis villig til at træffe foranstaltninger derimod.

Alvilda Larsen: Jeg skal nøjes med at henvise til de bemærkninger, jeg fremsatte, da vi i sidste samling behandlede det tilsvarende forslag. Jeg kan også i dag give tilslutning til, at der nedsættes et udvalg til behandling af problemerne i forbindelse med loven om ungdomsundervisning. Jeg har med tilfredshed noteret mig de bemærkninger, der er fremkommet netop fra den kreds af mennesker, som står dette værdifulde oplysningsarbejde nærmest, bemærkninger, som har rummet en tilbagevisning af forslagsstillerens stærke kritik, og jeg håber og tror, at udvalgsarbejdet ikke vil resultere i, at man imødekommer ønsket om en reel nedskæring af de midler, der er stillet til rådighed for dette arbejde.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg forstår, at man fra konservativ side vil fremsætte et konkret forslag, gående ud på, at der skal betales 50 øre i timen af alle

elever over 18 år i aftenskolerne. Der er ikke andet at sige hertil, end at vi må se på forslaget, når det foreligger. Nu er det i hvert fald bebudet. Personlig synes jeg, der er mindre god sammenhæng i en politik, der fritager for betaling af skolepenge i gymnasiet, men pålægger mennesker, der deltager i den frivillige aftenskoleundervisning, som er så betydningsfuld for den folkelige kultur, at betale skolepenge. Der er heller ikke den allerlykkeligste overensstemmelse mellem den økonomiske politik, der forlanger elevbetaling i aftenskolerne, og den, der vil slette adgangsbegrænsningen til de højere læreanstalter. Det sidste vil dog vel nok blive mere bekosteligt.

Over for en enkelt bemærkning af det ærede medlem hr. Horn vil jeg gerne sige, at jeg husker ikke enkelthederne i det, statsskolekonsulent Roar Skovmand fremførte på mødet den 10. september i år. Jeg erindrer kun, at han meget varmt gik ind for aftenhøjskolen, idet han anså just denne form for fritidsoplysning for den mest værdifulde. Det kan tænkes, at der er indløbet en misforståelse i referatet. Mit personlige indtryk er, at der står en god vilje bag ønsket om at udvikle også aftenhøjskolen fremover. På det møde i november, det ærede medlem hr. Nimm-Hansen omtalte, var der, så vidt jeg husker — jeg har ikke disse referater præsent — kun én amtsskolekonsulent, der fremførte kritik på de principielle linjer... (*Nimm-Hansen:* Der var tre!). Var der tre? Der var ingen på det sidst afholdte møde og heller ikke, tror jeg, af de pågældende, som det ærede medlem nu tænker på. Jeg skal, når folketingsudvalget er nedsat, hurtigst muligt tilstille det referatet, så kan man dér studere det nærmere. Der var ingen kritik af de principielle linjer, men tværtimod enstemmig afvisning af kritikken som værende uberettiget. Der var endogså en amtsskolekonsulent, der sagde: det er en snebold, der præsenteres som en lavine, og den vil snart smelte.

Ordføreren for forslagsstillerne (Damsgaard): Jeg vil takke ikke alene den højtærede minister, men også ordførerne for partierne, fordi de vil være med til at gennedsætte udvalget.

Det ærede medlem hr. Horn var, synes

[Damsgaard.]

jeg, unødigt bidsk i sin argumentation. Vi er dog alle enige om, at vi vil være med til at fremme dette skolearbejde, og at udvalget skal nedsættes. Det arbejde, det gjorde sidste år, og det, det vil gøre fremover, gør det ikke for at genere skolearbejdet, men for at de ting, som er kritiseret, kan blive undersøgt. Viser det sig, at der er hold i denne kritik, er der ingen, der er nærmere til at rette på det end det ærede medlem hr. Horn og mig, for det er os, der har været med til at lave loven.

Det ærede medlem hr. Horn siger, at jeg har rost loven ved nogle møder i sommer. Det er vist rigtigt nok; jeg har heller aldrig lastet den. Jeg finder, at lovens formål er så godt, at vi ikke vil have dens gode omdømme i befolkningen nedsat ved overdreven eller misforstået udnyttelse af lovens bestemmelser. Denne lov og navnlig den del af den, som udvalget skal behandle, aftenskolebestemmelserne, angår så mange mennesker i forskellige aldersklasser og omfatter så meget, at det ikke er underligt, at der har rejst sig kritiske røster. Det mener jeg nu heller ikke er af det onde, hvad jeg har indtryk af det ærede medlem hr. Horn mener. Jeg finder det rimeligt, at der bliver kritiseret, hvis der er grundlag for det. Jeg mener heller ikke, det er af det onde, at befolkningen følger med i dette mangesidede ungdomsskolearbejde og følger det med vågen interesse. Det er det, der har givet sig udtryk i, at man har kritiseret visse ting, og det er denne kritik, mit parti har ønsket at imødegå, fordi vi ser det værdifulde i dette arbejde og i det, loven omfatter.

I øvrigt er jeg enig med det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) i, at det vist må siges at være ufornuddent nu igen at gå ind i en principiel debat om ungdomsskolearbejdet. Det havde vi jo lejlighed til i foråret, og jeg kan derfor nøjes med at henvise til, hvad jeg sagde ved den lejlighed.

Horn: Det ærede medlem hr. Damsgaard må finde sig i, at jeg tillader mig at være bidsk, hver gang der gøres nogen uret. De mennesker, det her drejer sig om, har ikke højt betalte sagførere til at forsvare deres

sag, de har kun folkets egne repræsentanter, og jeg ønsker at forsvare dem ved denne lejlighed. Jeg har ikke noget imod kritik, og jeg er enig med den kontorchef i undervisningsministeriet, som ved et møde har udtalt, at kritik skal være så stærk, at der ikke bliver noget at kritisere. Det synspunkt er jeg helt enig i, og det er derfor, jeg har tilladt mig at fremkomme med nogle bemærkninger til de borgerlige blade, specielt over for Berlingske Tidendes leder den 17. maj 1956. Denne leder opregner forskellige forhandlinger, der har været ført med ministeren, og under hvilke ministeren har afvist den fremkomne kritik og hævdet, at den er uholdbar. Det hedder et stykke nede i lederen — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Den har tværtimod til overflod bekræftet sig“.

Man vil altså påstå, kritikken er blevet bekræftet, at der har været grund til kritik. Jeg har ingen bekræftelse. Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen fremkom heller ikke i dag med noget som helst eksempel. Han henviser til, at der har været nogle udtalelser fremme af amtsskolekonsulenter i det første møde. På replikskiftet for lidt siden mellem det ærede medlem og ministeren forstod jeg, at det ærede medlem mente, at der var 3 amtskonsulenter, som havde udtalt sig kritiserende om loven. Jeg tror ikke, det er rigtigt; det ærede medlem må have læst forkert; hans opfattelse dækker ikke realiteten. Det, man har givet udtryk for — sådan har jeg læst avisen — er, at man har været noget usikker over for loven, men der er ingen, der har kunnet påvise, at nogen af lovens bestemmelser gav anledning til misbrug. Hvis loven administreres rigtigt, er dens bestemmelser i orden; det er også det, det ærede medlem hr. Damsgaard har givet udtryk for her og ved møder ud over landet, og det er jeg det ærede medlem meget taknemlig for.

Med hensyn til de sparebestræbelser, der kan være enighed om at gennemføre, har jeg angivet vore synspunkter. Hvis jeg ville være ondskabsfuld, kunne jeg trække nogle af de betragtninger frem, som det ærede medlem gjorde gældende, da vi talte om amtsskolekonsulenterne og om de land-

[Horn.]

brugsfaglige skoler; det kan godt være, man ikke bliver så interesseret i at spare, hvis vi skal til at trævle hele det forhold op.

Må jeg sluttelig sige, at jeg håber, vi kan få en fornuftig forhandling i udvalget, således som vi tidligere har haft det. Jeg må imidlertid fremhæve, at både det høje tings medlemmer og befolkningen i almindelighed bør være klar over, at vi i den danske aftenskole har et apparat, som vi kan bruge til at styrke befolkningens arbejdskraft, indflydelse og indsigt med i de kommende år. Vi ved, at vort lille land sammen med alle andre vesteuropæiske lande har brug for al den fornuft og indsigt, vi kan skaffe os. Derfor er det helt urimeligt, at man vil lægge hindringer i vejen for, at også den jævne mand får mulighed for at skaffe sig styrke til at gavne produktionen og til at gavne sit land.

Ninn-Hansen: Når det ærede medlem hr. Horn sigter et stort og anset blad for at bringe usandheder, regnede jeg egentlig med, at det ærede medlem kunne fortælle, at det pågældende blad havde skrevet noget, der var urigtigt; men det var ikke tilfældet. Berlingske Tidende nåede i den pågældende leder til den konklusion, at kritikken har været berettiget, og det mener jeg også er tilfældet. Den har været berettiget, fordi det med hensyn til fagfordeling, aldersfordeling og nogle steder en manglende fremadskridende undervisning har vist sig, at ikke alt er tilfredsstillende og der derfor har været grundlag for kritik. Jeg mener også, at meningen med det udvalg, den højtærede minister har nedsat — hvis det skal have en mening, og det skal det selvfølgelig — må være den, at man nu vil undersøge, hvor der er noget at rette og vel med det udgangspunkt, at der kan være noget at rette administrativt eller lovmæssigt.

Den højtærede undervisningsminister mente, at det ikke var til at se sammenhæng mellem det forslag, vi har fremsat i udvalget om betaling for undervisningen i aftenskolerne, og den stilling, vi har taget til andre skolelove. Denne udtalelse forstår jeg ærlig talt ikke. Der kan med hensyn til hele undervisningen være tale om at opstille en prioritetsorden. Der drøftes jo i

øjeblikket — og vi kommer vel til det her i tinget i de næste uger — nogle spørgsmål om hele skolelovgivningen. I går var det ærede medlem hr. Weikop inde på den tekniske undervisning og talte om, hvad denne kræver af øgede tilskud. Den højtærede undervisningsminister var i dag inde på, hvor meget den højere uddannelse vil koste, og det er klart — det ved såvel den højtærede undervisningsminister som jeg — at i den kommende tid er det en af de allervigtigste investeringsopgaver at skaffe midler til undervisning og til oplæring af de unge.

Jeg har den indstilling — som også formanden for min gruppe, det ærede medlem hr. Aksel Møller, gav udtryk for under åbningsdebatten — at det kan være rimeligt at lade den tekniske undervisning, den egentlige skoleundervisning og den højere undervisning økonomisk gå forud for den friere undervisning. Jeg tror, der er noget meget rigtigt i denne betragtning.

Jeg vil gerne sige til den højtærede undervisningsminister, at vi ønsker jo begge — det ved vi — et obligatorisk ottende skoleår; hvem af os der er mest varm for det, ved jeg ikke; vi er begge meget stærkt indstillet på at få det igennem. Men det kan — det ved vi også — kræve visse øgede udgifter, og derfor må man netop her se på, hvorledes midlerne skal placeres. Jeg mener, at det, der skal anvendes til skolestrukturen, må komme først.

Undervisningsministeren (Bomholt): Disse udtalelser giver et ganske interessant billede af den konservative kultur- og skolepolitik. Hvis det ærede medlem hr. Ninn-Hansen har et barn i statsskole og det fritages for skolepenge, vil det dreje sig om en førsteprioritet; alle, der sender deres børn i stats-skoler og gymnasier, fortjener at have deres børn inde under synsvinklen førsteprioritet, mens de, der har deres børn i skole under det frie, folkelige kulturarbejde, kun skal have andenprioritet. De første bør have gratis undervisning, de sidste bør belægges med betaling. Det er en kulturpolitik, der har sin konsekvens, det må jeg sige! Som man sidste samling gik imod kunstfonden og biblioteksskolen — man er i det hele taget altid gået imod biblioteksudbygning-

[Undervisningsministeren.]

gen — sådan lægger man altså også sin linje til rette her. Jeg synes, der er konsekvens heri.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Hvad angår det rejste spørgsmål om, hvad der skal have fortrinsstilling i oplysningsarbejdet, det tekniske eller det mere alment folkelige og kulturelle, tror jeg ikke, man uden videre kan nummerere på den måde, det ærede medlem hr. Ninn-Hansen gør. Jeg tror, det er af stor værdi for dansk demokrati, at vi har dette frie, folkelige oplysningsarbejde; og hvor vigtigt det end er med den tekniske og faglige uddannelse — hvad ingen vil bestride — tror jeg alligevel, vi skal være forsigtige med at trænge kulturarbejdet, det kulturelle, i baggrunden. Til syvende og sidst er det måske derfra, impulserne skal komme, det, som skal drive den tekniske udvikling, og jeg tror stadig, man skal være forsigtig med at ændre det grundlag, som ungdoms- og aftenskoleloven bygger på.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg vil over for det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) fremhæve, at det, vi har hævdet, er, at rent tidsmæssigt har man jo foretaget en nummerering, idet denne lov er vedtaget med så vide rammer, som tilfældet er. Det kan herefter vise sig, at det bliver vanskeligt at skaffe midler til noget, som vi anser det for — lad mig sige det på den måde — mindst lige så vigtigt at klare, nemlig spørgsmålet om de store årgange, gennem den lovgivning, der skal vedtages, ikke mindst med henblik på den tekniske uddannelse.

Til den højtærede undervisningsminister vil jeg sige, at jeg til enhver tid er parat til at sætte den konservative kulturpolitik op imod den højtærede ministers; men det vil vist føre for vidt at tage en samlet drøftelse heraf i korte bemærkninger på nuværende tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Damsgaard): I anledning af det ærede medlem hr. Horns og den højtærede ministers be-

mærkninger angående det forslag, venstre i udvalget har stillet om at betale den efterhånden bekendte aftenskolehalvtredsøre, vil jeg sige, at jeg har den almindelige opfattelse, at et undervisningsarbejdes værdi ikke er afhængig af, om det er gratis eller det koster lidt — ja, jeg vil endda være af den opfattelse, at de unge mennesker ofte sætter mere pris på det, de betaler noget for. Der er også en vis konsekvens i vor stilling. Jeg behøver således bare, nu da vi er kommet ind på en drøftelse af den gratis undervisning i de højere skoler, at gøre opmærksom på, at den ordning har mit parti ikke stemt for, og vi er indstillet på fremover at tage op til overvejelse, om de pågældende ikke, også inden for andre skoleformer end aftenskolen, kunne betale en del af det, undervisningen koster — jeg tror i og for sig, det ville gavne denne på mange områder, idet man efter min mening sætter mere pris på det, man selv betaler noget for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografvæsenets ordning [af Hanne Budtz m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 93, fremsættelsen i tidenden sp. 332).

Sagen sattes til forhandling.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): I anledning af det af det ærede medlem fru Hanne Budtz på flere forslagsstilleres vegne fremsatte forslag til folketingsbeslutning skal jeg sige, at det vel nok vil være rigtigst at nedsætte et udvalg, der kan arbejde videre med spørgsmålet. Forslag til beslutning om samme spørgsmål har tidligere været fremsat og udvalg nedsat. Af udvalget blev der stillet en række spørgsmål. En del af disse er besvaret, en del oplys-